

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۹/۰۷/۲۶

مرکز مطالعات ستراتیژیک و منطقی

عودت کنندهگان و مشکلات فرا راه ایشان در افغانستان

گزارش جدید که هفته گذشته از سوی کمیشنری عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندهگان (UNHCR)، به نشر سپرده شد، نشان می دهد که شرایط زندگی آنعده از مهاجرین افغان که در جریان سالهای ۲۰۱۴ الی ۲۰۱۷ م به افغانستان برگشته اند، نسبت به مهاجرین که هنوز در پاکستان به سر می برند از نظر وضعیت مالی و اقتصادی به مراتب در وضعیت دشوارتر قرار دارند.

این گزارش تحت عنوان «چگونگی شرایط زندگی و تصامیم اسکان مجدد عودت کنندهگان اخیر» می باشد، اولین کار مشترک مشترک کمیشنری عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندهگان با بانک جهانی در این عرصه می باشد. راجع به اهمیت این گزارش، بانو کارولین وان برون نماینده کمیشنری عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندهگان (UNHCR) در افغانستان، می گوید: «یافته ها و ارقام تهیه شده در این گزارش برای کمیشنری عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندهگان و سایر شرکای کاری ما بشمول دولت افغانستان کمک بنیادی خواهد کرد تا تلاش ها در زمینه حمایت مهاجرین و بیجا شدگان داخلی بهبود یابد.»

در حالیکه با فاصله زمانی اندک، کمیساری عالی سازمان ملل در امور پناهندهگان، در نتیجه گزارشی یافته اند، پناهندهگان افغان که در سال ۲۰۱۸ م تحت برنامه عودت داوطلبانه تسهیل شده توسط کمیساری عالی پناهندهگان سازمان ملل عودت نمودند که اکثریت شان از پاکستان و شمار اندک ایشان از ایران و سایر کشور ها بودند. این رقم ۷۳٪ کمتر از سال ۲۰۱۷ م که ۴۸۸۰۰ پناهنده عودت نموده بودند، به وضعیت امنیتی و اقتصادی نا مناسبتری در افغانستان قرار دارند.

در این تحلیل پیشینه مهاجرت ها در افغانستان، موقف دولت افغانستان نسبت به مهاجرین و اینکه وضعیت کنونی مهاجرین افغان چگونه است، مورد بحث ما خواهند بود.

پیشینه مهاجرت ها در افغانستان

نظر به اینکه بحث مهاجرت و پناهندهگی به حیث یک مشکل عمده در منطقه و جهان به شمار می رود، سازمان ملل متحد در گزارشی شمار ایشان را در سال ۲۰۱۸ م ۷۰ میلیون ۸۰۰ هزار خوانده، گفته بود که به طور روزانه حدود ۳۷ هزار نفر آواره در سطح جهان افزایش می یابد.

د پانو شمیره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ

افغانستان نیز از جمله کشور های است که در راس جدول کشور های که بیشترین مهاجرین را دارند می باشد و شمار مهاجرین افغان بعد از سوریه در ردیف دوم در سطح جهان قرار دارد. باید گفت بحث مهاجرت ها در افغانستان سابقه طولانی داشته و شرح آن نیاز به بحث مفصل می باشد، اینجا حوادث تاریخی با واقعیت های عینی جامعه افغانی چنان می نماید که آغاز مهاجرت های اجباری افغان ها از کشور شان به آغاز حکومت کمونیستی در این کشور بر گردد. از آنجا که رهبری دولت افغانستان تحت حکمرانی نور محمد تره کی و حفیظ الله امین که سمبول و مجری برنامه های کمونیستی در افغانستان بودند، قرار گرفت. و به نسبت ظلم و خشونت که علیه مردم انجام داده بودند، ۴۰۰ هزار افغان به پاکستان مهاجر شدند، و با تهاجم اتحاد شوروی سابق به افغانستان تعداد مهاجرین افزایش یافت و تا پایان سال ۱۹۸۰م بیش از چهار میلیون مردم این کشور به پاکستان مهاجر شده اند. شمار مهاجرین این کشور تا سال ۱۹۸۴م در کشور های پاکستان و ایران به بیش از پنج میلیون می رسید. اما پس از سقوط حکومت کمونیستی (۱۹۹۲م) روند عودت مهاجرین افغان به کشور آغاز شد.

همچنان عده ای کثیری از هموطنان هنگام جنگ های داخلی به کشورهای همسایه مهاجرت نموده اند. اما پس از سال ۲۰۰۱م برگشت مهاجرین به افغانستان به طور گروهی آن از سر گرفته شد و میلیون ها تن به کشور عودت نموده و صدها هزار تن دیگر در اثر جنگ، خشکسالی و آفات طبیعی دیگر در داخل کشور از مسکن اصلی شان بیجا شده اند که به گفته معاون سخنگوی وزارت مهاجرین و عودت کننده گان، تنها شمار بیجا شده گان و عودت کننده گان افغان از سال ۲۰۱۲م الی ۲۰۱۸م به هفت میلیون نفر می رسد، مجموع کل عودت کننده گان از سوی وزارت مهاجرین از سال ۲۰۰۲م تا کنون در حدود نه میلیون نفر گزارش شده است و علاوه برین حدود بیش از ۲،۶ میلیون افغان به طور قانونی در خارج از کشور زندگی می کنند. البته این رفت و برگشت تا حالا ادامه داشته و افغانستان را به حیث یکی از کشور های دارای فیصدی بالای مهاجرین در جهان معرفی کرده است.

رویکرد دولت راجع به مهاجرین و عودت کننده گان

مسئله عودت مهاجرین در افغانستان سابقه طولانی به درازای ۳۳ سال از ۱۳۶۵ هجری خورشیدی بدینسو داشته، از اداره عودت مهاجرین رژیم کمونیستی الی وزارت مهاجرین و عودت کنندگان در حکومت وحدت ملی در این کشور فعالیت داشته است. اما به علت بزرگی این چلنج و مشکلات داخل افغانستان هیچ یک به شمول حکومت وحدت ملی نتوانستند راه حل مناسب جهت درمان مشکل بیجا شده گان و مهاجرت از کشور را بگیرند.

نخستین مسؤلیت دولت افغانستان در مقابل مهاجرین افغان در کشور های همسایه طوری می باشد که مهاجرین را رجستر شده رجستر شوند و به تمام حقوق و امتیازات انسانی که جامعه جهانی برای مهاجرین طرح دیده است، دست یابند. از سوی دیگر هرگاه اگر مدت کارت مهاجرین که صاحب کارت می باشند، تمام شده باشد دوباره تمدید شوند، تا از اذیت و آزار پولیس در امان بمانند. هر چند کشور های همسایه با این راهکار توافق کرده اند، اما عملاً مشکلات زیادی تا هنوز وجود دارد، طوریکه در اوایل سال ۲۰۱۹م شاهد کشته و زخمی شدن حدود ۲۰ تن بر اثر شلیک پولیس ایران بالای مهاجرین افغان بودیم و همچنین بار ها مهاجرین افغان از سوی پاکستان اذیت شده اند.

از سوی دیگر مسؤلیت دولت افغانستان است برای آنکه از مهاجرین که عودت نموده اند و یا بیجا شده گان داخلی می باشند، تهیه آب و مسکن نموده حقوق شهروندی ایشان را مهیا نمایند. اما نظر به گزارش اخیر کمیشنر عالی سازمان ملل در امور پناهنده گان؛ عودت کننده گان که از کشور های بیرون داوطلبانه به کشور برگشته اند و بیجا شده گان داخلی که از اماکن اصلی شان بیجا شده اند در وضعیت بد امنیتی و اقتصادی قرار دارند، که افزایش این مشکل می تواند یک سدی باشد برای عودت مهاجرین بیرون از کشور و خطری باشد برای عودت کنندگان و بیجا شده گان در داخل از کشور.

وضعیت و کثرت کنونی عودت کننده گان

از آنجا که جنگ و نا امنی، فقر و بیکاری و فرصت های نا مساعد معیشتی، مردم افغانستان را به مهاجرت و بیجا شدن از خانه و کاشانه ی اصلی شان وا داشته است. همچنین عودت مهاجرین از خارج و بیجا شده گان داخلی یکی از چالش های عمده فراراه دولت افغانستان است.

بر بنیاد گزارش بخش احصائیه وزارت مهاجرین و عودت کننده گان افغانستان، مجموع عودت کننده گان دارای مدرک از آغاز سال ۲۰۱۹م تا ۲۰ ماه جون سال ۲۰۱۹م از ایران و پاکستان به ۳۶۶۹ نفر به صورت اجباری و ۱۱۲ هزار ۲۳۴ نفر به صورت داوطلب عودت نموده اند. از سوی دیگر مجموع کل بیجا شده گان داخلی بر اثر جنگ و نا امنی و غیره عوامل تهدید کننده دیگر تنها در سال ۲۰۱۹م به ۳۴۶ هزار ۹۴ تن می رسد و ۵۷ هزار و ۱۴۸ نفر در همین سال به محلات اصلی شان برگشت نمودند.

در نشست کمیته ی اجرائی عودت کنندگان و بیجا شده گان که به ریاست رئیس اجرائیه حکومت افغانستان به تاریخ ۲۵ سرطان دایر شده بود، سید حسین عالمی بلخی وزیر مهاجرین و عودت کننده گان در ارائه ی پلان عمل کمک های زمستانی اش به اعضای کمیته گفت: ۹۵ هزار و سه صد و پنجاه فامیل نیازمند کمک می باشند که بودجه آن

مبلغ ۲۹,۳ ملیون دالر بر آورد شده است. در این گزارش آمده است که نهاد های بین المللی ۱۷ هزار فامیل را تحت پوشش قرار میدهند، اما برای بیشتر از ۷۸ هزار فامیل دیگر که به مقدار ۳۷۵ ملیون افغانی ضرورت است پولی وجود ندارد.

در حالی که چندی پیش رادیو آزادی به نقل از رضا باهیر معاون سخنگوی وزارت مهاجرین و عودت کنندگان، گزارش داده بود که حدود ۲۷۱ هزار نفر از میان بیجا شده گان و عودت کنندگان در فضای باز و یا زیر خیمه ها زندگی می کنند.

البته در این دو گزارش که از طرف دولت افغانستان نشر شده است، فقط از فضای باز و ضرورت های زمستانی عودت کنندگان و بیجا شده گان تذکر رفته است. اینکه وضعیت صحتی، تعلیمی، امنیتی، در آمد پایین اقتصادی، مواد غذایی و آب آشامیدنی چه مقدار از بیجا شده گان و عودت کننده گان خراب است و آنها خواهان چه چیز های می باشند، در این عرصه تا کنون گزارش مؤثق و چند بعدی از طرف دولت ارائه نشده است.

نتیجه

ممکن ادارات مسؤول در دولت افغانستان، پالیسی خویش را در قبال عودت کنندگان و بیجا شده گان تهیه دیده باشند و اینکه پالیسی ایشان عملی می شود یا خیر، گزارش های متذکره از وضعیت خراب عودت کننده گان در کشور، حکایت از ناکامی حکومت در رسیده گی به نیاز های این طبقه دارد بناء راهکار های زیر را جهت حل عاجل مشکلات عودت کنندگان و بیجا شده گان داخلی پیشنهاد می کنیم.

- از آنجا که جنگ و نا امنی یک عامل عمده ی مهاجرت و بی خانمانی مردم می باشد، بناء برای رفع این معضله نیاز به صلح و ثبات در کشور است، تا زمانیکه جنگ در این کشور شدت یافته فراگیرتر می شود، گمان نمی رود که توجهی لازم به وضعیت عودت کننده گان و بیجا شده گان صورت گیرد.
- دولت افغانستان ملیون ها دالر را در ساخت بناهای تاریخی و مسایل رو بنایی چون تجلیل صدمین سالگرد استقلال و غیره اختصاص داده است، مگر زندگی عودت کننده گان و بیجا شده گان داخلی مهمتر از آن نیست که بودجه ی ملی در چنین قضایای حبس و ضایع شود!
- نیاز است جامعه جهانی و دولت افغانستان، پالیسی خویش را نسبت به عودت کننده گان و بیجا شده گان در این کشور بازنگری کنند؛ زیرا تا هنوز به نیاز های بنیادی عودت کننده گان توجه صورت نگرفته، آنانیکه مشکل سرپناه، مشکل کار و مهمتر از همه مشکل نبود امنیت زندگی شان را دشوار ساخته است.

پایان